

Tietotuotantoon ja tutkimukseen perustuva kehittäminen kunnissa – osaamiskeskusten yhteistyöhaaste

Huoltaja-säätiön,
valtakunnallisen
yliopistoverkosto Sosnetin ja
sosiaalialan osaamiskeskusten
työseminaari 11.4. 2014,
Kehitysjohtaja
Arto Rautajoki
SONet BOTNIA

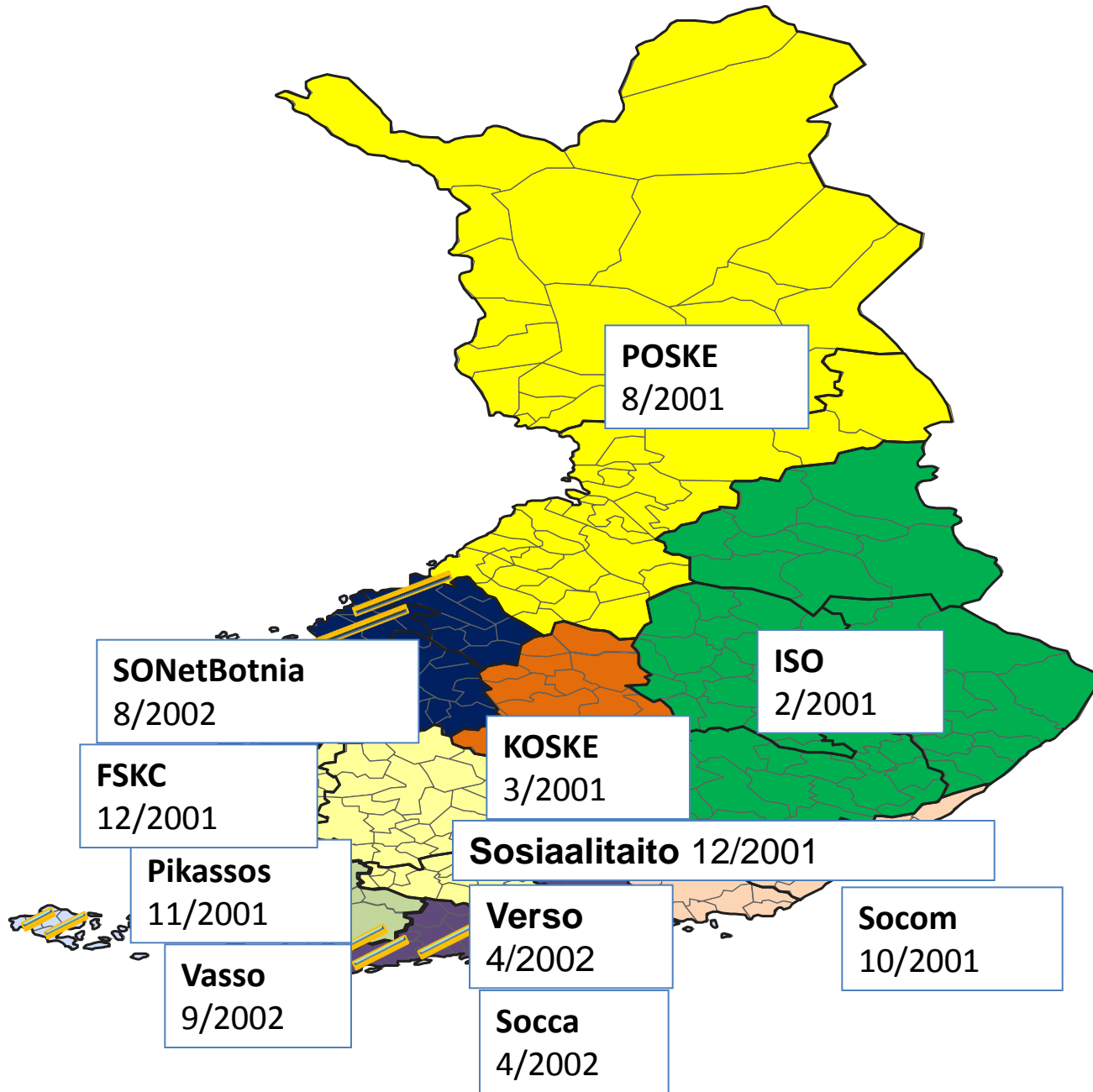
Sosiaalialan osaamiskeskukset kuntien kehittämisen tukena:

- Kuntalain 1§: Kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja kestäväää kehitystä alueellaan
- Sosiaalihuoltolain 13 §: kunnan on... huolehdittava sosiaalihuolto ja muuta sosiaaliturvaa koskevan mm. tutkimustoiminnan järjestämisestä.
- Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat koko maan kattava alueellinen yhteistyörakenne, mukana kaikki kunnat, laaja kehittämissvastuu, tukevat alueellista kehittämistoiminta (L 1230/2001)
<http://www.sosiaalikallega.fi/osket/>
- THL tukee sosiaalialan osaamiskeskuksia tutkimustoiminnassa ja muussa kehittämistyössä

Näkökulmia:

- 1 Sosiaalialan osaamiskeskukset kehittämiskäytännöinä ja tehtävät**
- 2 Tietotuotantoon ja tutkimukseen perustuvan sosiaalihuollon kehittämisen merkityksestä ja haasteista kuntien tukena**
- 3 Kokemuksia kansallisen sektoritutkimuksen, alueellisen ja paikallisen tietotuotannon ja tutkimuksen yhteensovittamisesta Aikuissosiaalityön vaikuttavuushankkeessa (case Seinäjoen osahanke)**
- 4 Tietotuotantoon ja tutkimukseen perustuvan kehittämisen rakenteen haasteita kuntien tukena ja osaamiskeskusten yhteistyössä**

Sosiaalialan osaamiskeskukset perustamisajankohdan mukaan (kk/V)

Sosiaalialan osaamiskeskusten tehtävät :

- ❖ Kehittää ja välittää sosiaalialan osaamista ja asiantuntemusta
- ❖ Kehittää peruspalveluja ja erityisosaamista vaativia erityis- ja asiantuntijapalveluja
- ❖ Sosiaalialan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen ja käytännön työn monipuolinen yhteys
- ❖ Sosiaalialan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan toteutuminen
- ❖ Ylläpitää yhteistyötä alueellisten erityis- ja asiantuntijapalvelujen tuottamiseksi

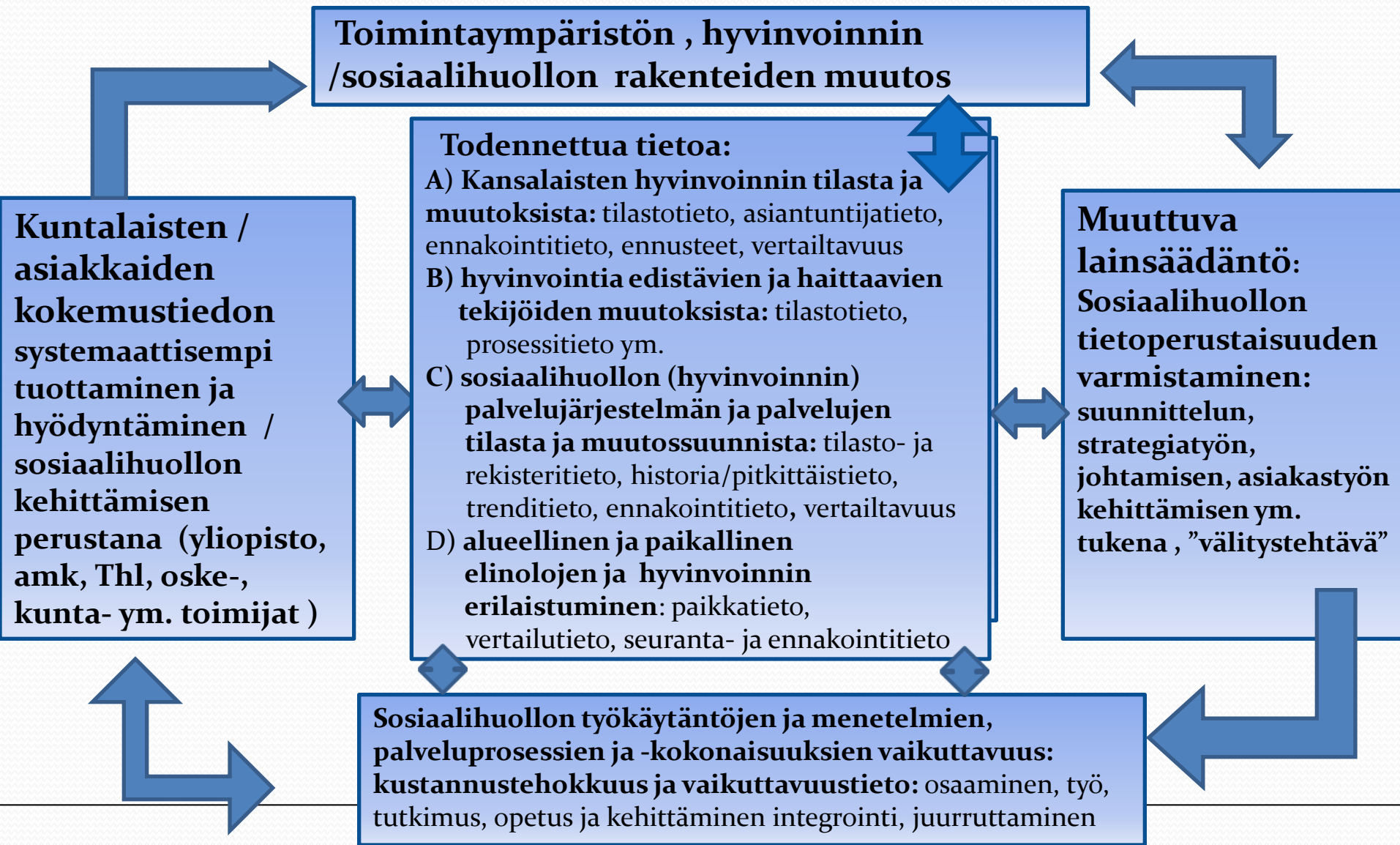
Sosiaalialan osaamiskeskukset alueellisessa tietotuotannossa ja tutkimuksessa mm.

- ❖ Käytäntöä palvelevaa kunta- ja asiakaslähtöistä kehittämistä, hankkeita ja tutkimusta yliopisto- ym. yhteistyössä
- ❖ Palvelujen tila- ja hyvinvointiselvityksiä, palvelujen ja hankkeiden arviointeja ja arviointitutkimusta
- ❖ Alueellisen tietotuotannon ja tutkimustarpeiden arviointia verkostopohjaisessa yhteistyössä
- ❖ Keskeistä toiminnassa on tietotuotannon ja tutkimuksen, tiedonhallinnan ja tiedon hyödyntämisen kehittäminen kuntien tarpeisiin
- ❖ Opetus- ja tutkimusklinikkatoimintaa yhteistyössä mm. yliopistot, ammattikorkeakoulut ja kunnat
- ❖ Sosiaalihuollon päätöksentekijä-, työntekijä- ja asiakasymmärryksen lisääminen tutkittuun tietoon perustuvan kehittämisen merkityksestä konkreettisesti ja käytännönläheisesti

Sosiaalialan tietotuotantoon ja tutkimukseen perustuvan kehittämisen merkityksestä kunnissa

- Normi- ja resurssiohjauksesta siirrytty 80-luvun puolivälistä alkaen informaatio- ja asiakasohjaukseen
- Johtamisen ja suunnittelun keskeisin työkalu
- Kasvava merkitys sosiaalipoliittisesti vastattaessa yhteiskunnallisen toimintaympäristön muutoshaasteisiin mm.
 - ❖ Palvelurakenteiden muutos ja palveluinnovaatiot
 - ❖ Väestön ikääntyminen ja palvelutarpeiden kasvu
 - ❖ Kuntien ja alueiden erilaistuminen
 - ❖ Työvoiman saatavuuden kysymykset
 - ❖ Tulo- ja hyvinvointierojen kasvu
 - ❖ Kansalaisten valinnan mahdollisuudet
 - ❖ Tuottavuuden ja vaikuttavuuden vaatimukset
- Tieto pyrkii tuomaan järjestystä kaaoksen keskelle (mm. tilastot)
- Sosiaalihuollon tietotuotanto ja tutkimus on tärkeä saada lähemmäksi ja vahvistuvaksi osaksi sosiaalihuollon asiakastyötä, myös ns. hiljaisen tiedon systemaattinen kokoaminen: sosiaalihuollon äänen näkyväksi tekeminen

Tietotuotantoon/ tutkimukseen perustuva kehittäminen yhteistyöhaasteena

Esim. AIKUISOSSIAALITYÖN VAIKUTTAVUUSHANKE: 2011-2012: THL-sosiaalialan osaamiskeskus-kuntayhteistyönä käytännönläheistä kehittämistä ja tutkimusta

Aikuissosiaalityön vaikuttavuushanke (2011-2012)

Esimerkkinä Seinäjoen osahanke

- Kehitettiin aikuissosiaalityöhön vaikuttavuuden arviointimittari AVAIN THL:n tutkijoiden, SONet BOTNIA:n ja Seinäjoen sosiaalityön esimiesten kanssa
- AVAIN on verkkopohjainen mittari, jolla mitataan sosiaalityön tavoitteiden toteutumista ja työmenetelmien vaikuttavuutta
- Alku- ja loppuarviointi tehtiin 172 asiakkaan kohdalla
- Hanke on raportoitu THL:n sarjassa, linkki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-864-3>

Esimerkkinä Seinäjoen osahanke

- Työkokoukset, konsultaatio SONet BOTNIA yhteistyössä
- Tiedonlevittäminen sosiaalialan osaamiskeskuksen tiedotteessa + verkostot
- Jatkotoimena: EMPOWER-hanke:
 - Tutkitaan malleja, joilla sosiaalityössä voidaan poistaa huono-osaisuutta
- Kunnallisalan kehittämistätiö, THL, kunnat, Seinäjoen sosiaalivirasto ja SONet BOTNIA mukana:
- Mediapaja-toiminta , uusi tehostetun sosiaalityön malli Seinäjoen sosiaalivirastoon nuorille toimeentulotuen asiakkaille, toimintamallin levitys,
- THL tutkii toiminnan vaikuttavuutta, yliopistoyhteistyönä (Tay) pro gradu-tutkielmaan perustuva vaikuttavuuden arviointi, SONet BOTNIA integroi tutkimukset osaksi alueellisen hyvinvointitietotuotannon maakunnallista kehittämissuunnitelmaa

Kokemuksia ja havaintoja:

- Yhteistyössä on tunnistettu kehittämisen tarpeet, tutkimus suunnattu aiempi kehittäminen huomioon ottaen, selkeämpi kehittämisen jatkumo
- Tiedon tuottaminen suoraan sosiaalityöstä / asiakkaalta saatavan tiedon kehittäminen
- **Valtakunnallinen tutkimus ja kehittäminen jalkautettu sujuvasti alueellisen tietotuotannon, tutkimuksen ja kehittämisen tueksi**
- Johdon hyväksyntä: yhteistyön raja-aidat matalia, tutkimusperustaiselle kehittämiselle on annettu tilaa

Havaitsemiamme haasteita 1:

- **Tutkimustietoa hyödynnetään liian vähän sosiaalialan työssä**
=> haaste sosiaalialan tutkimuksen ja kehittämisen rakenteille sekä sosiaalialan koulutukselle
- **Käytännön toimijat eivät tiedä, miten tietoa voitaisiin tuottaa ja hyödyntää**
=> Tietotuotantoa ja tutkimusta tilanteisiin, joissa tietoa tullaan käyttämään
- Alueet ovat eriarvoisia tutkimustiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä
- **Hankkeissa kuluu liikaa aikaa kaiken aloittamiseen alusta:** tarvitaan tiivis yhteistyö sektoritutkimuksen, yliopistojen, osaamiskeskusten ja kuntien kanssa tuotetun, tutkitun tiedon levittämiseen, hyödyntämiseen ja juurruttamiseen

Havaitsemiamme haasteita 2.:

- Kuntien ja alueellinen kehittämistoiminta kärsii hankerahoituksen huonosta suuntaamisesta ja kehittämistyön suunnitelmallisen jatkumon puutteesta

- Tulisi siirtyä hankerahoituksesta kuntia ja alueita tukevaan pitkäjänteisen kehittämistyön mahdollistavaan tutkimuksen ja kehittämisen rakenteeseen ja sen rahoitukseen

Lähde: Rautajoki, Arto & Suojanen, Riitta & Kivipelto, Minna (2014): Voiko sosiaalityön tutkimus ja kehittäminen muuttaa käytäntöjä? Kokemuksia valtakunnallisen ja alueellisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyön vaikutuksista. Kunnallistieteellinen aikakauskirja 2014 (1), 110-115.

HAASTEITA TIETOTUOTANTOON JA TUTKIMUKSEEN PERUSTUVALLE KEHITTÄMISEN RAKENTEELLE KUNTIEN TUKENA ja YHTEISTYÖSSÄ 1.

- ❖ Lakisääteinen kehittämisrakenteen toimintamandaatti on oltava
 - ❖ Myös kuntien kehittämisresursseista huolehdittava
 - ❖ Selkeä kehittämisrakenteen tarkoitus ja konkreettiset tehtävät
 - ❖ Kehitettävän toiminnan kannalta mielekäs toiminta-alue
=> yhteensovitus sosiaali- ja terveydenhuollonuudistuksen kanssa
 - ❖ Jatkuva, kohtuullinen perusrahoitus tehtäviin
 - ❖ Riittävä, osaava henkilöstö ja johto
- (vrt. Kauppila 2013)

HAASTEITA TIETOTUOTANTOON JA TUTKIMUKSEEN PERUSTUVALLE KEHITTÄMISEN RAKENTEELLE KUNTIEN TUKENA ja YHTEISTYÖSSÄ 2.:

- ❖ Tasapainoinen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisrakenteen yhteensovittaminen kuntien kehittämistyön tukena (toiminnallinen integraatio ensisijaista)
- ❖ Päätöksenteko ja kehittäminen tutkittuun tietoon perustuvaksi ja muutoksia ennakoivaksi
- ❖ **Tietotuotanto, tutkimukseen perustuva tieto, arviointi ja ennakointi ovat osa sosiaalihuollon ammattilaisten työtä => tutkimuksen ja kehittämisen rakenne tukee**
- ❖ Asiakkaalta saatavan tiedon ja asiakkaista saatavan tietotuotannon kehittäminen ja systematisointi => Asiakasymmärrys vaatii monipuolista asiakastietoa

Sosiaalihuollon tutkimusevo tai vastaava rahoitus välttämätön, sosiaalihuollon tutkimusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon rajapintojen tutkimusta vahvistettava

HAASTEITA TIETOTUOTANTOON JA TUTKIMUKSEEN PERUSTUVALLE KEHITTÄMISEN RAKENTEELLE KUNTIEN TUKENA ja YHTEISTYÖSSÄ 3.:

❖ Paikallisen ja alueellisen ajantasaisen tiedon saaminen korostuu tulevaisuudessa:

Millaiseen tietopohjaan sosiaalihuollon kehittäminen kunnissa nojaa? Miten tutkimusta ja muuta systemaattista tietotuotantoa integroidaan kunnissa palvelujen kehittämisen tueksi? Millainen tieto on relevanttia?

❖ Perustutkimuksen turvaaminen on perusta:

Kiinteä yhteys yliopistolliseen, tieteelliseen tutkimukseen ja opetukseen

Kiinteä yhteys kansalliseen sektoritutkimukseen ja
kehitystyöhön (THL)

Kiinteä integrointi kunnan muuhun tutkimustoimintaan ja
kehittämiseen

Kiinteä yhteys kuntien lakisääteiseen hyvinvointikertomustyöhön

HAASTEITA TIETOTUOTANTOON JA TUTKIMUKSEEN PERUSTUVALLE KEHITTÄMISEN RAKENTEELLE KUNTIEN TUKENA ja YHTEISTYÖSSÄ 4.:

- ❖ **Soveltavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan yhteistyö**
- ❖ **Tarvitaan systemaattista, ajantasaista, helposti hyödynnettävää sosiaalihuollon tietotuotantoa ja tutkimusta sekä kriittistä sosiaalihuollon työkäytäntöjä ja menetelmiä arvioivaa sosiaalityön tieteellistä tutkimusta**
- ❖ **Tietoperustaiseen kehittämiseen motivointi kunnissa on iso haaste sosiaalialan osaamiskeskuksille ja vaatii vahvoja kumppaneita**

Sosiaalihuollon tietotuotanto ja tutkimus kuntien tukena

PAIKKATIETO

-alueellisista palveluvaihteluista ja väestöryhmittäisistä eroista

SOSIAALIHUOLLON KOKONAISKUVA

- sosiaalihuollon asiakkaiden tarpeet
- yhteiskunnan toiminta - ja palvelujärjestelmä
- ammatillinen henkilöstö, osaaminen
- Sosiaalihuollon tietotuotanto ja tutkimus, mm. ymmärtämiseen tähtäävä tieto, ennakointitieto, sosiaalinen raportointi, kustannustehokkuus- ja vaikuttavuustieto

ASiantuntijatieto

Asiantuntijanäkemykset:
 - kyselyt, fokusryhmät,
 => professionaalinen havainto toimintaympäristön muutoksista
 - Työprosessi- ja -menetelmätieto

REKISTERITIETO (Asiakasrekisteri-, kuntien tietokannat...)

Reaaliaikainen rekisteritieto palvelutapahtumista

TILASTOLLINEN TIETO

(hyvinvointikertomuskehittäminen)

tilastollinen tieto palvelukokonaisuuksista (mm. ATH...)

KOKEMUSTIETO (mm. kansalaisraadit, asiakkaan kokema vaikuttavuus...)

Kuntalaisten kokemuksia ja näkemyksiä hyvinvoinnista, palvelutarpeista ja - tyytyväisyydestä.
 - henkilökohtainen tulkinta
 -kokemuksellisesti rakentuva